

34. Olimpiada Filozoficzna

tematy prac pisemnych etapu szkolnego

Wybierz i opracuj w formie pisemnej jeden z podanych niżej tematów, a następnie złóż prace dyrektorowi szkoły, opiekunowi lub sekretarzowi właściwego Komitetu Okręgowego Olimpiady do dnia 30 listopada 2021 r.

Zainteresowanych wzięciem udziału w OF zachęcamy do lektury magazynu „Filozofuj!” (wszystkie wydania są dostępne > [tutaj](#)), w szczególności tym, którzy wybiorą tematy 1. i 11., polecamy numery [Dlaczego demokracja?](#) i [Oblicza sprawiedliwości](#), tym, którzy wybiorą temat 2. i 4., polecamy numery [Gdzie jest mój umysł?](#) oraz [Czy żyjemy w symulacji?](#), tym, którzy wybiorą temat 3., polecamy numer [Esencja piękna](#), tym, którzy wybiorą temat 5. polecamy numer [Zło](#), tym, którzy wybiorą temat 7., polecamy cykl artykułów Prof. M. Hetmańskiego *Meandry metafory* publikowanych w każdym numerze „Filozofuj!” od numeru 32, zaś ci, którzy wybiorą temat 6., niech wypatrują numeru pt. „Wątpienie”, który ukaże się na początku listopada 2021.

Tematy prac pisemnych etapu szkolnego

1. Kiedy i w jaki sposób indywidualne prawa (prawa człowieka) mogą zagrażać zdrowiu publicznemu?

Opiekun naukowy: prof. dr hab. Agnieszka Nogal

Sugestie bibliograficzne: Agamben G. (2008), *Homo sacer: suwerenna władza i nagie życie*, przeł. Nowak P., Pruszyński i S-ka, Warszawa; Andrzejczuk R. (2002), *Ewolucja treści praw człowieka*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” 4, s. 219–241; Arendt H. (1993), *Korzenie totalitaryzmu*, Niezależna Oficyna Wydawnicza; Complak K. (2006), *Zasada ochrony godności człowieka normatywnym nakazem obowiązującym prawodawców i organy stosujące prawo*, w: L. Wiśniewski (red.), *Wolności i prawa jednostki oraz ich gwarancje w praktyce*, Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, s. 7–20; Lemke T. (2010), *Biopolityka*, przeł. Dominiak T., Wydawnictwo Sic!, Warszawa.

2. Czy poznanie może odbywać się niezależnie od ciała? Rola ciała w poznaniu w świetle filozofii i badań kognitywistycznych

Opiekun naukowy: dr Katarzyna Kuś

Sugestie bibliograficzne: Clark, D. J. Chalmers, *Umysł rozszerzony*, przeł. M. Miłkowski, w: *Analityczna metafizyka umysłu*, pod red. M Miłkowski, R. Poczobut, Warszawa 2008; Condillac, E., B., *Traktat o wrażeniach*, PWN (dowolne wydanie);

Damasio, A., R., (2000) *Tajemnica świadomości. Ciało i emocje współtworzą świadomość*, tł. M. Karpiński, Poznań; Descartes, R. *Medytacje o pierwszej filozofii* (dowolne wydanie); Husserl E., *Idee czystej fenomenologii i fenomenologicznej filozofii*, księga II, przeł. D. Gierulanka, Warszawa 1975; Lakoff, G., Johnson, M.. *Metafory w naszym życiu*. (dowolne wydanie); Merleau-Ponty, M., *Fenomenologia percepcji*, przeł. M. Kowalska, J. Migasiński. Aletheia, Warszawa 2001; Platon, *Fedon* (dowolne wydanie); Sekstus Empiryk, *Zarysy Pyrrońskie*, księga I (dowolne wydanie); Wilson, A. D., & Golonka, S. (2014). *Ucieleśnienie poznania to nie to, co myślisz*. Avant, 5(1), 21-56; Winkielman, P., Niedenthal, P., *Ucieleśniony emocjonalny umysł społeczny*. [w:] *Psychologia poznania społecznego: Nowe idee*, red. M. Koła, M. Kossowska, PWN, Warszawa 2009.

3. **Jak filozofia rozumie społeczne oddziaływanie sztuki?**

Opiekun naukowy: dr hab. Mateusz Salwa

Sugestie bibliograficzne: C. Bishop, *Sztuczne piekła*, przeł. J. Staniszewski, Warszawa 2015; N. Bourriaud, *Estetyka relacyjna*, przeł. Ł. Białkowski, Kraków 2015; J. Ranciere, *Estetyka jako polityka*, przeł. J. Kutyla, P. Mościcki, Warszawa 2007; K. Sienkiewicz, *Zatańczą ci, co drżeli: polska sztuka krytyczna*, Kraków 2014; *Skuteczność sztuki*, red. T. Załuski, Łódź 2014; *Sztuka ze społecznością*, red. J. Wójcik, I. Stokfiszewski, I. Jasińska, Warszawa 20184; H. Taborska, *Współczesna sztuka publiczna: dzieła i problemy*, Warszawa 1996.

4. **Czy rozwój sztucznej inteligencji przyczynia się do zepsucia, czy do poprawy obyczajów?**

Opiekun naukowy: dr Bartosz Działoszyński

Sugestie bibliograficzne: J.J. Rousseau, *Rozprawa o naukach i sztukach*, w: tegoż, *Trzy rozprawy z filozofii społecznej*; J. Kaplan, *Sztuczna inteligencja. Co każdy powinien wiedzieć*, PWN 2019; A. Przegalińska, P. Oksanowicz, *Sztuczna inteligencja. Nieludzka, arcyłudzka*, Znak 2020; *Spotlight on Artificial Intelligence and Freedom of Expression* (dokument OBWE), https://www.osce.org/files/f/document-s/9/f/456319_0.pdf; M. Bilewicz et al., *Artificial intelligence against hate...*, <https://www.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2021/05/arttykul-prof.-bilewicza.pdf>.

5. **Unde malum? Filozofowie starożytni o źródłach zła fizycznego i moralnego. Przedstaw na wybranych przykładach**

Opiekun naukowy: dr hab. Tomasz Tiuryn

Sugestie bibliograficzne: Sugestie bibliograficzne: Platon, *Państwo*, ks. X, 614B–620D (mit Era); Fajdros, 245D–249D (upadek duszy); *Timajos* 28A–42E (utworzenie świata i duszy); Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, VII.1-4 ; Epikur, *List do Menoikeusa*; Epiktet, *Diatryby* II.16; Encheiridion; Seneka, *O opatrności*, w: *Pisma filozoficzne*; św. Augustyn, *O wolnej woli*, ks. I, ks. II, r. 47-54; ks. III; *Wyznania*, ks. II, r. 4-10; VIII, r. 7-12; Plotyn, *Enneady* I.8; Tomasz z Akwinu, *Kwestie dyskutowane o złu*, kwestia 1, artykuł 1, w: *Edukacja Filozoficzna* 71/2021 (<http://www.edukacja-filozoficzna.uw.edu.pl/nr-712021/>); Inspiracje: Zło, numer czasopisma „Filozofuj!” 5(35)/2020 (https://filozofuj.eu/wp-content/uploads/2020/08/fi035_net.pdf).

6. **Czym jest pewność w poznaniu? Rozwiń temat w nawiązaniu do twórczości Leszka Kołakowskiego?**

Opiekun naukowy: prof. dr hab. Barbara Markiewicz

Prace podejmujące to zagadnienie biorą udział w konkursie o nagrodę im. Leszka Kołakowskiego. Regulamin konkursu dostępny na stronie www.fnp.org.pl.

Sugestie bibliograficzne: L. Kołakowski, *Husserl i poszukiwanie pewności*; L. Kołakowski, *Nieracjonalność racjonalizmu* [w:] *Pochwała niekonsekwencji* t. 2; L. Kołakowski, *Prawda i prawdomówność jako wartości kultury* [w:] *Kultura i fetysze; Epistemologiczny sens etiologii wiedzy, Fabula mundi i nos Kleopatry* [w:] *Czy diabeł może być zbawiony?* (różne wydania).

7. **Jaka jest rola metafor w poznaniu codziennym, naukowym i filozoficznym?**

Opiekun naukowy: dr hab. Tomasz Puczyłowski

Sugestie bibliograficzne: Arendt, H. (1979), *Filozofia i metafora*, „Teksty : teoria literatury, krytyka, interpretacja” 47(5), s. 167-187 [https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Teksty teoria literatury krytyka interpretacja/Teksty teoria literatury krytyka interpretacja-r1979-t-n5 \(47\)/Teksty teoria literatury krytyka interpretacja-r1979-t-n5 \(47\)-s167-187/Teksty teoria literatury krytyka interpretacja-r1979-t-n5 \(47\)-s167-187.pdf](https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Teksty%20teoria%20literatury%20krytyka%20interpretacja/Teksty%20teoria%20literatury%20krytyka%20interpretacja-r1979-t-n5%20(47)/Teksty%20teoria%20literatury%20krytyka%20interpretacja-r1979-t-n5%20(47)-s167-187/Teksty%20teoria%20literatury%20krytyka%20interpretacja-r1979-t-n5%20(47)-s167-187.pdf); Bartkowiak K. (2012), *Davidson i Rorty o metaforze*, „Przegląd Filozoficzny – Nowa Seria” 81(1), s. 221-236. DOI: 10.2478/v10271-012-0014-5; Gołębiewska M. (2017), *Koncepcje metafory i metaforyzacji a pojęcie – komentarz do stanu badań*, „IDEA. Studia nad strukturą i rozwojem pojęć filozoficznych”, 29/2 [https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/6888/1/Idea 29 2 2017 M Golebiewska Koncepcje metafory i metaforyzacji a pojecie.pdf](https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/6888/1/Idea%2029%202017%20M%20Golebiewska%20Koncepcje%20metafory%20i%20metaforyzacji%20a%20pojecie.pdf); Grice H. P. (1980), *Logika a konwersacja*, przeł. B. Stanosz, [w:] B. Stanosz (red.), *Język w świetle nauki*, Warszawa 1980, s. 91 – 114; Lakoff G., Johnson M. (1988), *Metafory w naszym życiu*, przeł. T. Krzeszowski, Warszawa 1988; Łukasiewicz D. (2011), *Analiza i egzystencja w ujęciu Tadeusza Czeżowskiego i Mariana Przełęckiego*, „Analiza i Egzystencja” 15, s. 11-25 [https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Analiza i Egzystencja/Analiza i Egzystencja-r2011-t15/Analiza i Egzystencja-r2011-t15-s11-25/Analiza i Egzystencja-r2011-t15-s11-25.pdf](https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Analiza%20i%20Egzystencja/Analiza%20i%20Egzystencja-r2011-t15/Analiza%20i%20Egzystencja-r2011-t15-s11-25/Analiza%20i%20Egzystencja-r2011-t15-s11-25.pdf); Maciaszek J. (2016), *Przyczynowa teoria metafory na tle filozofii Donalda Davidsona*, „Studia Semiotyczne” 30 (1), s. 43-70 <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-681c0a8d-ac96-48da-8c68-0a-a8179e989b>; Nowaczyk A. (2000), *Dosłowność, metafora i nonsens w filozofii*, [w:] J. Pelc (red.) *Język współczesnej humanistyki*, BMS, Warszawa 2000, s. 207 – 222. <http://www.filozof.uni.lodz.pl/prac/an/teksty/04.Dos%20owno%20C5%9B%C4%87%20%20metafory%20i%20nonsens%20w%20filozofii.pdf>; Przełęcki M. (1996), *Poza granicami nauki*, Warszawa: Polskie Towarzystwo Semiotyczne; Tokarz M. (2000), *Podstawowe założenia teorii metafory Lakoffa i Johnsona*, „Nowa Krytyka” 11, 253-261 [https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Nowa Krytyka/Nowa Krytyka-r2000-t11/Nowa Krytyka-r2000-t11-s253-261/Nowa Krytyka-r2000-t11-s253-261.pdf](https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Nowa%20Krytyka/Nowa%20Krytyka-r2000-t11/Nowa%20Krytyka-r2000-t11-s253-261/Nowa%20Krytyka-r2000-t11-s253-261.pdf); Woleński J. (1996), *Sens i nonsens w filozofii*, [w:] tenże, *W stronę logiki*, Kraków: Aureus, s. 342–53.

8. **Kiedy przyroda może być kontemplowana jako „czysty podmiot, myślące i czujące zwierciadło”? Odpowiedz odwołując się do twórczości Henryka Elzenberga**

Prace podejmujące to zagadnienie mają szansę na uzyskanie nagrody specjalnej ufundowanej przez Instytut Filozofii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Opiekun naukowy: dr hab., prof. Kinga Kaśkiewicz

Sugestie bibliograficzne: H. Elzenberg, *Przeżycia związane z przyrodą*, w: tegoż, *Pisma estetyczne*, s. 147-160, Lublin 1999; H. Elzenberg *Kłopot z istnieniem: aforyzmy z porządku czasu*, s. 165-167, Kraków 1994; W. Tyburski, *Ekoestetyka*, w: tegoż *Dyscypliny humanistyczne i ekologia*, s. 171-220.

9. **Jaką rolę, według filozofów, odgrywa egoizm w porządku historii?**
Opiekun naukowy: dr hab. Jakub Szczepański
Sugestie bibliograficzne: Immanuel Kant, *Idea powszechnej historii w aspekcie kosmopolitycznym*, przeł. M. Żelazny, różne wydania; Immanuel Kant, *Odpowiedź na pytanie, czym jest Oświecenie?*, przeł. T. Kupś, różne wydania; Adam Smith, *Badania Nad Naturą i Przyczynami Bogactwa Narodów*, t. II, ks. IV, rozdz. II, przeł. A. Prejbisz, Warszawa 2007; G. W. Hegel, *Wykłady z filozofii dziejów*, Tom I, wstęp, przeł. J. Grabowski, A. Landman, Warszawa 1958; Zbigniew Kuderowicz, *Filozofia Dziejów*, Warszawa 1983.
10. **Czy i w jaki sposób zmieniał się historycznie obraz Sokratesa jako filozofa?**
Opiekun naukowy: prof. dr hab. Krzysztof Łapiński
Sugestie bibliograficzne: Platon, *Obrona Sokratesa* (różne wydania); Platon, *Uczta* (różne wydania); Platon, *Fedon* (różne wydania); P. Hadot, *Postać Sokratesa*, w: P. Hadot, *Filozofia jako ćwiczenie duchowe*, przeł. P. Domański, Warszawa 2003, s. 97-140 lub P. Hadot, *Czym jest filozofia starożytna*, przeł. P. Domański, Warszawa 2000, s. 49-82; J. Domański, *Scholastyczne i humanistyczne pojęcie filozofii*, Kęty 2005, s. 50-63; W. Guthrie, *Sokrates*, przeł. K. Łapiński, S. Żuławski, Warszawa 2000.
11. **Czy można usprawiedliwić przemoc w polityce? Czy możliwa jest polityka bez przemocy? Rozwiń zagadnienie odwołując się do znanych Ci koncepcji filozoficznych.**
Opiekun naukowy: dr hab. Rafał Wonicki
Sugestie bibliograficzne: Adorno T., Horkheimer M., *Dialektyka oświecenia*, tłum. M. Łukaszewicz. Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 1994, rozdział „Żywioty antysemityzmu. Granice oświecenia”; Agamben, *Homo Sacer*, część III, Pruszyński i S-ka, Warszawa 2008; Arendt, *O przemoc. Nieposłuszeństwo obywatelskie*, Aletheia, Warszawa 1999; Barradori G., *Filozofia w czasach terroru*, tłum. A. Karalus i inni, WAiP, Warszawa 2008; Foucault M., *Rządomyślność w: Filozofia, historia, polityka. Wybór pism*, tłum. D Leszczyński, L. Rasiński, PWN, Warszawa-Wrocław 2000; Hobbes Th., *Lewiatan*, ks. XVI-XXI (każde wydanie); Kant I., *O porzekadle. Do wiecznego pokoju*, tłum. M. Żelazny, Wydawnictwo COMER, Toruń 1995; Lazaari-Pawłowska I., *Gandhi*, Warszawa 1967.; Machiavelli N., *Książę* (każde wydanie); Mouffe Ch., *Polityczność*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2008, s. 50-106; Schmitt C., *Pojęcie polityczności w: Teologia polityczna i inne pisma*; Aletheia 2012, s. 245-315; Sorel G., *Rozważania o przemoc*, tłum. M. J. Mosakowski, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 2014, rozdział VI; Tomasz z Akwinu, *Zagadnienie 40, O wojnie w: Suma teologiczna*, tłum. A. Głazewski, Londyn 1967 (lub każde inne wydanie); Žižek S., *Przemoc. Sześć spojrzeń z ukosa*, tłum. A. Górny. Wydawnictwo Muza, 2010.

Organizatorem OF jest Polskie Towarzystwo Filozoficzne. Patronem medialnym OF jest magazyn „Filozofuj!” – ilustrowane czasopismo popularyzujące filozofię.

